

Ս. ՄԱՆԴԵԼԱՆ ԴԱՏԳԻՄ

«Նա շինեցե՛ղ տուն անուան
խնոյ եւ կանգնեցից զաթոռ
նորա մինչեւ ցյալիտեան:
Ես եղեց նմա ի հայր. եւ նա
եղիցի ինձ յորդի»: (Թագ. է: 13-14)

Միտելի հայորդիներ, որ ի Պաղեստին, ի Յորդանան, ի Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի: Աստուածայայտնութեան յանկու-
ցիչ պատմութիւնը չսկսաւ Բեթղեհեմի Մտորով, այլ սկսաւ ա՛յն վայրկեանին՝ երբ Հայր Աստուած զգալով իր մենութիւնը, ըսաւ ինքզինքին. «Կ'ուզեմ աշխարհ մը ստեղծել, փարատելու համար առանձնութիւնս»: Ու ան ստեղծեց չքնաղ գեղեցկութեամբ պարտէզ մը՝ ուր գոյնզգոյն բոշուներ կ'երգէին ուրախ ու անհոգ ու անոնց դայլայլէն կը բացուէին երփներանգ ու անուշաբոյր ծաղիկներ: Վճիտ առուակներ զգլալով կը հոսէին ձիւնածածկ լեռներու կատարներէն, երթալ խառնուելու արեւու շողերէն կրակ առած հսկայ ովկիա-
նոսներու ջուրերուն: Ապա, այդ դրախտային ու հոյակապ պարտէզին մէջ Ան գետեղեց Մարդ մը եւ Կին մը՝ գլուխ գործոցները Իր ստեղծագործութեան, անոնց տալով իրաւունքը վայելելու այդ Եղեմական Դրախտի բոլոր բարիքները եւ հանգիստ ապրելու:

Ասկից ետք, Նախամարդն ու Նախա-
մայրը պիտի ապրէին երջանիկ այդ անմեան պարտէզին մէջ, ինչպէս եւ մենք: Սակայն ըստ երեւոյթին՝ դժուարութիւն մը, խնդիր մը կար դրախտին մէջ, որովհետեւ առաջին հերթին՝ Մարդը հարց մը ունէր ինքն իր անձին հետ: Հայր Աստուած Մարդը ստեղծած էր իր պատկերին համաձայն, ո՛չ իբր խամաճիկ՝ այլ դառնալու աւելի գործընկեր մը, լծակից մը: Ան մեզ ստեղծեց, որպէսզի մենք ալ մեր կարգին արտացոլացնէինք մաս մը իր Աստուածային յատկութիւններէն: Սակայն ամենաճակատա-
գրական եւ էական յատկութիւնը, զոր Աստուած տուաւ Մարդուն՝ ազատ ընտրութիւն կատարելու կարելիութիւնն էր. ընտրել Կեանքի ու Մահուան, Բարիին ու Չարին, Լոյսին ու Խաւարին միջեւ. ան նոյնիսկ Մարդուն տուաւ իրաւունք մերժելու իր սէրը:

Ամէն ծնողը կը հասկնայ այս եւ գիտէ ատոր հետ առնչուած հետեւանքներն ու վտանգները: Մենք բնաւ պիտի չուզէինք մեր զաւակները վերածել մարդ-մեքենաներու

(ռոպոթներու), նոյնիսկ եթէ կարենայինք, որովհետեւ սէր մը առանց մերժումի կարելիութեան՝ չի կրնար իրաւ սէր ըլլալ:

Հայր Աստուած մեզի տուած է դատո-
ղութիւն եւ կարողութիւն ընտրելու: Ան մեր ետերուն մէջ դրած է խորութիւններ, որոնք կրնան իջնել մինչեւ դժողքի յատակը եւ բարձունքներ՝ որոնք կը հասնին դռները երկինքին: Հազիւ Մարդը յայտնուած աշխարհի վրայ, իր հետ յայտնուեցաւ նաեւ իր ինք-
նութիւնը յատկանշող պայքարը, հասնելու աստղե-
րուն եւ կամ ալ մնալու կաւի գոհիին մէջ՝ որմէ ստեղծուած էր: Ու այդ յալիտենական պայ-
քարը տակաւին կը շարունակուի մինչեւ այսօր:

Աստուածաշունչի պատմութիւնը՝ պատ-
մութիւնն է Սրբազան եւ Աստուածային Սիրո-
ղին, որ կը փորձէ վերստին սիրաշահիլ իր մեծագոյն սէրը՝ ստեղծագործութիւնը, Մարդ-
կութիւնը: Սակայն միաժամանակ ան պատմու-
թիւնն է Մարդուն հոգիէն ներս անվերջ մղուող պայքարին, պայքար մը, որ կ'ուժացնէ ոչ միայն Մարդը իր դրացիէն, այլ աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել Մարդը՝ իր Աստուծմէ:

Մարդկային առաջին ընտանիքին մէջ մենք կը տեսնենք նախանձ, ընդվզում եւ նոյնիսկ ոճիր: Բայց անշուշտ կային ար-
դարներ, նման Աբրահամի, Յովսէփի, Մովսէսի եւ Յեսուի, եւ մեծ հաւատքի տէր ուրիշ նահապետներու: Անշուշտ ծիծաղելի պիտի ըլլար մտածել թէ Քրիստոսէ առաջ մեր երկրագունդը բնակեցուած էր միմիայն անմշակ մարդոցմէ եւ վայրենիներէ, այսու-
հանդերձ մեր մարդկային տոմարը այնքան ալ ուրախ եւ հպարտանալի էջերով լեցուած չէր:

Կար ժամանակ, ինչպէս այսօր, երբ Չարը աւելի զօրաւոր կը թուէր քան Բարին, երբ ատելութիւնը կուլ կու տար Սէրը: Երբ մարդը կ'իշխէր սուրին ուժովը եւ Ոյժը՝ կը թարգ-
մանուէր իբր Իրաւունք: Երբ աշխարհի համակ խաւարի մէջ էր, բայց ամենաբանձր ու ծանր խաւարը նստած էր Մարդուն սիրտին մէջ: Ու այդ խաւարին մէջ միայն սակաւաթիւ մի քանի մարդիկ կը տեսնէին թէ Հայր Աստուած տակաւին չէր աւարտած իր ստեղծագոր-
ծութիւնը, ինչպէս Նաբան Մարգարէ կ'ըսէ մեր այսօրուան բնաբանով. «Նա շինեցե՛ղ տուն անուան խնոյ. եւ զաթոռ նորա մինչեւ ցյալիտեան. Ես եղեց նմա ի հայր, եւ նա եղիցի ինձ յորդի»:

Ու մարդկային մեծագոյն խորհուրդ-
ներէն մին տեղի ունեցաւ մտորի մը մէջ, Բեթղեհեմի այս վեհաժայրին մէջ, ուր կանգ-

նաժ ինքն աշխատեց մեր Հայ ուխտատուներով: Կոյս մը ծնունդ տուաւ մանկան մը՝ որ մարմնացած սէրն էր եւ որ պիտի դառնար Փրկիչը աշխարհի, Խաղաղութեան Իշխանը՝ որ կու գար խաղաղութեան եւ բարի կամեցողութեան սերմերը ցանելու մարդոց հոգիներու խոսքով: Նախքան վրայ: Եւ ի՞նչ կը նշանակէ այս բոլորը:

Տանիմարքացի Աստուածաբան մը, Ծննդեան պատմութիւնը աւելի լաւ բացատրելու համար կու տայ իշխանի մը պատմութիւնը, որ օր մը իր մայրաքաղաքի աղքատ փողոցներէն մէկէն անցած ատեն կը հանդիպի իր կեանքին մէջ տեսած ամենագեղեցիկ աղջկան: Շատ երկար չի տեսեր իրեն համար հասկնալու համար թէ ինք վերջին ծայր սիրահարուած էր այդ պարմանուհիին, եւ թէ պէտք էր անպայման անոր ձեռքը խնդրել, բայց չէր գիտեր թէ ինչպէ՞ս կրնար այդ ընել: Անշուշտ եթէ ուզէր ան կրնար շատ հեշտութեամբ զինք բերել իր պալատը ու ստիպել որ ամուսնանար իր հետ, սակայն ինչպիսի՞ ամուսնութիւն մը կրնար ըլլալ այդ: Վերջապէս ան կը գտնէ ազնիւ ձեռք. ան կ'որոշէ երթալ ու հաստատուիլ աղջկան տան մօտերը տեղ մը, եւ աշխատիլ իբրեւ ատաղձագործ եւ այդ գեղեցկուհիին նման ապրիլ համեստ կեանք մը: Այսպէսով ան կը յուսար բարեկամանալ աղջկան հետ եւ թերեւս ալ յաջողէր իրականացնել իր երազը: Ու այդպէս ալ կ'ընէ այդ երիտասարդ ազնուականը եւ կը յաջողի գրաւել գեղանի պարմանուհիին սիրտն ու ամուսնանալ անոր հետ:

Եւ մի՞թէ այս չէր բուն իմաստը Աստուածայայտնութեան: Աստուծոյ առանձնութենէն աշխարհի մը ստեղծուեցաւ եւ այդ նոյն Աստուածային սէրէն՝ Փրկիչ մը ծնաւ: Երբ մենք մեր ինկածութեան պատճառով չկրցանք երթալ Աստուծոյ, ինք եկաւ մեզի՝ մե՛ր պայմաններով, խօսելով մե՛ր իսկ խօսած լեզուն: Աստուածայայտնութեան պատմութիւնը չէ սկսած երկու հազար տարիներ առաջ, այլ ան սկսած էր այն նոյն վայրկեանին, երբ Աստուած տեսաւ որ Մարդը ընտրած էր՝ ինքզինքն եւ ամբողջ աշխարհը փճացնելու ուղին, փոխանակ ճանչնալու եւ գնահատելու Աստուածային այն սէրը՝ որուն համար ալ ինք ստեղծուած էր առաջին հերթին:

Միւս կողմէն, անկասկած կարելորդ է նաեւ գիտնալ թէ Աստուածայայտնութեան պատմութիւնը չվերջացաւ Բեթղեհէմի մատուով, որովհետեւ մեր Փրկիչը՝ Բրիստոս, տակաւին

կը փորձէ մուտք գործել մարդոց սիրտերէն ներս, իսկ Հայր Աստուած ալ կը փորձէ վերստին շահիլ իր ամենաափրելի ստեղծագործութիւնը: Ու տակաւին այստեղ իսկ այդ յանկուցիչ պատմութիւնը չմօտենար իր աւարտին, որովհետեւ բաւարար պիտի չըլլար միայն անհատներուն սիրտերը սիրաշահիլ - քանի որ Աստուածայայտնութիւնը միայն Աստուծոյ հետ կապուած սիրտերու վերաշահումը չէր - այլ ատիկա աւելի տօնախմբութիւնն էր ընտանիքին, Մարդկային Ընտանիքին, զոր իւրաքանչիւր Ծննդեան տօնի հետ կը տօնախմբէ Բրիստոսն ալ աշխարհը:

Մեր մանկութեան, դպրոցէն ներս մեզի կը սորվեցնէին Ծնունդը Խաղաղութեան Իշխանին յիշատակութիւնն էր: Տարիներ թաւալեցան ու հիմա, մանաւանդ այս օրերուն, աւելի յստակ կ'ըմբռնեն իմ եւ բոլոր աշխարհին անմիջական եւ իրա՛ւ կարիքը խաղաղութեան, որ իրականութեան մէջ կը սկսի նախ մեզմով, մեր իսկ սիրտերու մէջ:

Ու այս պահուս կանգնած Խաղաղութեան ու Սիրոյ Նորածին Իշխանին մտորին առաջ, մեր սրտեռանդ պաղատանքն ու աղօթքը կ'առաքենք առ Աստուած, ըսելով. «Տէր Ամենակալ, Դուն որ լուսատւոր աստղովդ առաջնորդեցիր Արեւելքի Մոգերը տեսնելու Միածին Չաւակոյ, լուսատուր՝ մեզ եւս Քու երկնային լոյսովդ, եւ տո՛ւր իմաստութիւնը հետեւելու այդ լոյսին մինչեւ գտնենք Ձինք, եւ իմաստուն մոգերուն նման մենք եւս հրճուինք Անոր տեսքով: Եւ անոնց ոսկի, կնդրուկ եւ զմուրս նուէրներուն նման մենք եւս նուիրենք իրեն սիրող սիրտ մը, պաշտող հոգի մը եւ հնազանդ կամք: Թող նորածին Հրաշք-Մանուկը իր խաղաղութիւնը բերէ հանութեան աշխարհին, անփորձ եւ անսասան պահէ Միջին Արեւելքը, մեր Մայր Հայրենիքը, մեր ժողովուրդն ու Հայաստանեայց Առաքելական Մայր Եկեղեցին, մեր նուիրապետական Արքունիքը գահակալներու քաջառողջութեան՝ յաջողութիւն մաղթելով անոնց ազգաշէն եւ եկեղեցաշէն գործունէութեանը:

**Չեզ եւ Մեզ Մեծ Աւետիս
Բրիստոս Ծնաւ եւ յայտնեցաւ:**

